

Helse- og omsorgsdepartementet

Vår dato
2023-05-02**Standard Norges innspill på høring om Helsepersonellkommissjonens utredning**

Standard Norge viser til invitasjon fra helse- og omsorgsministeren om å gi innspill til NOU 2023: 4 *Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste*.

Standard Norge er en ideell medlemsorganisasjon med mandat forankret i EØS-høringsloven. Standard Norge har enerett på å utvikle og utgi Norsk Standard og representerer Norge i ISO og CEN. Vi utvikler standarder innen de fleste samfunnsområder, inkludert helse.

1. Standard Norge mener: Helsesektoren kan frigjøre ressurser ved å dele beste praksis. Potensialet for bruk av standardisering som virkemiddel bør utredes

Utvalget diskuterer en rekke sider ved hvordan helsesektoren og samfunnet kan jobbe annerledes i fremtiden. NOU-en inneholder gode og tydelige anbefalinger.

Utvalget peker på at sektoren kan spare ressurser ved å jobbe mer koordinert. I kapittelet om oppgavedeling skriver utvalget at: «Det er imidlertid store variasjoner mellom og innenfor virksomheter, og variasjonen kan noen ganger ikke begrunnes.» Utvalget anbefaler at «tilnærmingen til det systematiske arbeidet i enhetene bør være lik [...]» (s. 130-131).

Standard Norge støtter utvalgets vurdering. Vi tror det er et stort potensiale for å frigjøre ressurser dersom helsesektoren i økende grad samarbeider om å utvikle felles kvalitetskrav og metoder som kan deles på tvers av enheter, virksomheter og geografi.

Standardisering er et virkemiddel for å oppnå dette. Standardiseringsarbeid er organisert i komiteer med medlemmer fra hele sektoren. Standard Norge er en nøytral part som stiller med infrastruktur for arbeidet og prosjektleder med fagkompetanse.

Det er flere grunner til at standardisering bør vurderes:

- Standarder kan supplere lover og regler ved å konkretisere hvordan de kan etterleves. Slik kan standardisering styrke lovgivningen og gjøre den mer effektiv.
- Standarder innen helse bidrar til å redusere uønsket variasjon, bedre pasientsikkerhet og kvalitet og lette samhandling mellom enheter, systemer og land. Standarder kan bidra til et mer likeverdig helsetilbud.
- Standardisering gir effektiviseringsgevinster ved at beste praksis utvikles i samarbeid og deles.

Standard Norge utvikler ulike dokumenter. I tillegg til standarder, kan vi utvikle andre dokumenter som har raskere utviklingstid. Under pandemien utviklet Standard Norge hurtigspesifikasjoner for smittevern for ulike bransjer på oppdrag fra Helsedirektoratet. I 2022–2023 utviklet vi spesifikasjoner for førstehjelp for fem ulike bransjer. Prosjektene viser at standardisering kan være et velegnet virkemiddel for å nå ut med viktig helsekompetanse utenfor helsesektoren.

Standardisering innen helse og omsorg er forankret i et eget sektorstyre med leder fra Helsedirektoratet og nestleder fra Direktoratet for e-helse samt medlemmer fra helsenæringene, pasient- og brukerorganisasjoner, academia og fagforeninger. Standard Norge har mellom 12-15

Postadresse

Standard Norge
Postboks 242
1326 Lysaker

E-post

info@standard.no

Telefon

67 83 86 00

Organisasjonsnummer

985 942 897

www.standard.no

aktive standardiseringskomiteer innen helse og omsorg. Disse dekker temaer som medisinsk utstyr, digitalisering, helseledelse, kompetanse og kontrakter med flere – alle temaer som er relevante for anbefalingene i Helsepersonellkomisjonens utredning. Ikke minst finnes det her en etablert infrastruktur som gjør at nye prosjekter kan rigges raskt og gjennomføres med god kvalitet.

Standardisering som virkemiddel er ikke omtalt i NOU-en. Standard Norge mener myndighetene i oppfølging av utredningen bør se grundig på mulighetene som ligger i standardisering på helseområdet.

2. Standard Norge mener at standardisering er relevant for mange av temaene i Helsekommisjonens rapport.

En hovedutfordring i rapporten er at tjenesten fremover må kunne håndtere flere pasienter med relativt færre ressurser.

Standarder som gir krav til medisinsk utstyr er et velkjent og etablert område. Men standarder er også velegnet for å utvikle gode modeller for organisering og arbeidsprosesser. Mange sider ved organisering og metodikk i helse- og omsorgstjenesten er ikke direkte knyttet til pasientbehandling og kan forbedres ved å standardiseres.

Under peker vi noen viktige temaer der standardisering kan være effektivitetsfremmende. Merk at de konkrete eksemplene på standarder bare er et utvalg. Poenget er at dette er områder som egner seg for å utvikle nye standarder i fremtiden.

- **Krav til oppgavedeling og overføring av oppgaver.** Her kan standarder som beskriver oppgavedeling bidra til bedre utnyttelse av helsepersonellet, legge til rette for mobilitet og gjøre det lettere å jobbe flere steder i systemet. Internasjonale standarder vil gi bedre samhandling og utveksling av personell mellom land. Tematikken kan være spesielt sentralt i et beredskapsperspektiv, jf. Standard Norges høringsvar til meldingen om helseberedskap 24.20.2022.
- **Livslang læring og kompetanse.** Utvalget anbefaler en «strategisk tilnærming til kompetanseutvikling i helse- og omsorgstjenestene.» Standardisering er en mekanisme for å oppnå dette. Standard Norge har i samarbeid med forskning, helsetjenesten og organisasjonsliv utviklet en serie med kompetansestandarder for ulike grupper av helsepersonell, slik som sykepleiere (2021), helsefagarbeidere (2023) og vernepleiere (i arbeid).

Disse standardene beskriver blant annet kompetanseområder som bør oppdateres og metoder for dette.

- **Jobbtilfredshet og tiltak for å redusere frafall.** Standardene for kompetanse er ment å bidra til mestring og til å skape attraktive arbeidsplasser. I tillegg er det utviklet to internasjonale standarder som bidrar til et mer aldersinkluderende arbeidsliv og pårørendeinkluderende organisasjoner.

Standardene kan bidra til både økt jobbtilfredshet og til at folk står lengre i jobb. Standardene er tverrsektorielle. Disse standardene kan være relevante for helsetjenesten og særlig arbeidsplasser med høy kvinneandel.

- **E-helse, digitalisering og teknologiutvikling**

Standarder setter krav til medisinsk utstyr, gir trygghet for pasienter og forenkler innkjøpsprosesser. Standard Norge har flere komiteer innen medisinsk utstyr.

Standard Norge har en komité innen e-helse som ledes av Direktoratet for e-helse. Komiteen følger arbeid innen internasjonal standardisering. Her kan standarder lette samhandling og minske risikoen for feil.

Komiteen har også viktige arbeider som skal ivareta helsepersonells behov for digitale verktøy:

- «International patient summary», et overordnet rammeverk for strukturering og utveksling av oppsummerende pasientopplysninger. Utarbeidelsen av denne standarden er støttet av EU-kommisjonen.
- «Reducing clinicians burden», en standard som har som mål å redusere den potensielle byrden som påføres helsepersonell ved innføring av stadig nye digitale verktøy.

Framover kan det komme bestillinger fra EU-kommisjonen knyttet til arbeidet med European Health Data Space (EHDS). Da vil norske eksperter kunne påvirke disse standardene via den norske e-helse-komiteen. Vi viser videre til Standard Norges høringsinnspill til Digitalisering i Nasjonal helse- og samhandlingsplan, datert 30.3.d.å. for mer om dette.

Standarder kan også lette arbeidet med og innføringen av ny teknologi. Her er kontraktstandarder et velegnet virkemiddel. Våren 2023 har vi hatt på åpen høring en kontraktstandard for innkjøp av medisinsk utstyr og laboratorieutstyr. Standarden er utviklet av medlemmer fra leverandører og innkjøpssiden i samarbeid. Denne standarden vil gi bedre innkjøpskompetanse, hindre konflikt og bidra til effektivisering. Eksempelvis vil innkjøpere i små kommuner spare ressurser ved å ha tilgang til en kontraktstandard.

Standardisering er generelt sentralt for nye teknologiområder. Standard Norge har egne komiteer som følger utviklingen innen nye teknologier som kunstig intelligens, digitale tvillinger og robotikk. Her utvikles tverrsektorielle standarder som også er relevante for helsesektoren og Standard Norge har eksperter fra helse i disse komiteene.

Avslutning

Standard Norge anbefaler at myndighetene i oppfølgingen av Helsepersonellkomisjonens utredning gjør en vurdering av hvordan standardisering kan bidra. Vi oppfordrer myndighetene til en dialog med oss om dette.

Vi viser til rapporten *Henvisning til standarder i norsk regelverk. Dagens praksis og potensial i regelverksutformingen* fra 2022. Denne gir den første systematiske gjennomgangen av åtte norske etaters henvisninger til standarder i norsk regelverk. Rapporten er skrevet av Menon economics med delfinansiering fra Nærings- og fiskeridepartementet. Én av anbefalingene i rapporten er at «Standarder bør inkluderes som en sentral faktor i strategiske beslutninger om hvordan regelverk skal utformes og organiseres.» (s. 11) Standard Norge anbefaler at denne rapporten følges opp med en tilsvarende analyse for helsesektoren.

Vennlig hilsen

Åse Lunde

Direktør, energi, bærekraft og teknolog

Truls Petersen, leder markedsutvikling, bærekraft og helse (saksbehandler)

Postadresse

Standard Norge
Postboks 242
1326 Lysaker

E-post

info@standard.no

Telefon

67 83 86 00

Organisasjonsnummer

985 942 897

www.standard.no